บทที่ 5
การภาษีอากร

ภาษี คือ สิ่งที่รัฐบาลบังคับเรียกเก็บตามกฎหมายจากบุคคล บริษัทห้างร้าน และองค์การต่างๆ เพื่อนำไปเป็นค่าใช้จ่ายของรัฐบาล และดำเนินงานบริการสาธารณะ

1. ประเภทของภาษี ภาษีแบ่งประเภทกันออกได้หลายวิธี เช่น

ก. <u>แบ่งตามหลักการ</u> (Principles of Taxation)

1) ภาษีตามส่วนกับความสามารถที่จะจ่าย (Ability-to-pay หรือ Faculty Principle) เช่น ภาษีเงินได้ ภาษีทรัพย์สิน ภาษีโภคภัณฑ์ ภาษีสินค้าเข้า

2) ภาษีตามส่วนกับผลประโยชน์ที่ได้รับจากรัฐ (Benefits-received หรือ Compensatory Principle) เช่นภาษีบำรุงท้องที่ (ภาษีที่ดิน)

3) ภาษีตามส่วนกับค่าบริการ (Cost-of-Service Principle) ข้อนี้ดูๆ ก็คล้ายกับข้อ 2) ตัวอย่างเช่น ค่าไปรษณีย์ ค่าไฟฟ้า ซึ่งมีลักษณะเป็นราคามากกว่าภาษี

ภาษีประเภท ก. เหล่านี้ได้กล่าวไว้บ้างแล้วในเรื่องหลักแห่งกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน บทที่ 4 ข้อ 4

ข. <u>แบ่งตามความยากง่ายในการผลักภาระภาษี</u>

1) ภาษีทางตรง (Direct Tax) คือ ภาษีซึ่งผู้ชำระต้องรับภาระเองโดยตรง เช่น ภาษีเงินได้ ภาษีมรดก ภาษีรัชชูปการ (รายหัว) ภาษีบำรุงท้องที่ (ภาษีที่ดิน)

2) ภาษีทางอ้อม (Indirect Tax) คือ ภาษีซึ่งผู้ชำระสามารถผลักภาระไปให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ง่าย เช่น ภาษีสินค้าเข้า ภาษีโภคภัณฑ์ ภาษีสรรพสามิต ก็นำไปบวกในราคาสินค้า ทำให้ราคาสินค้าแพงขึ้น ผู้รับภาระภาษีก็คือผู้ซื้อ ส่วนภาษีโรงเรือน ผู้ให้เช่าก็คิดค่าเช่าเพิ่มได้ หรือเกี่ยงให้ผู้เช่าเป็นผู้จ่ายภาษีแทน

ค. <u>แบ่งตามแหล่งที่มาของภาษี</u> แหล่งที่มาเหล่านี้ คือ

1) ที่ดิน (สิ่งซึ่งมีอยู่ตามธรรมชาติ มิได้เกิดจากการลงทุนลงแรงของมนุษย์)

2) เศรษฐทรัพย์และบริการ (เกิดจากการลงทุนลงแรง)

ภาษีตามข้อ 1) คือ ภาษีมูลค่าที่ดิน หรือภาษีบำรุงท้องที่ ซึ่งเก็บจากการถือกรรมสิทธิ์ครอบครองที่ดิน

ภาษีตามข้อ 2) คือ ภาษีทั้งปวง ซึ่งเก็บจาก

- การผลิต (ภาษีสรรพสามิต)
- การค้าขายแลกเปลี่ยน และการบริโภค (ภาษีการค้า ภาษีโภคภัณฑ์ ภาษีสินค้าเข้า-ออก ภาษีโรงเรือน
- การมีรายได้ (ภาษีเงินได้)
- การครอบครอง (ภาษีทรัพย์สินซึ่งยกเว้นที่ดิน)
- การให้การรับ (ภาษีมรดก)

2. หลักบัญญัติแห่งการภาษี (Canons of Taxation)

แอดัม สมิธ ได้วางหลักบัญญัติแห่งการภาษีไว้ในหนังสือ Wealth of Nations (ชื่อหนังสือเต็มๆ ว่า Inquiry into Nature and Causes of the Wealth of Nations) เมื่อ ค.ศ. 1776 มีใจความว่า ภาษีที่ดีจะต้องมีลักษณะดังนี้

1. เก็บตามส่วนกับผลประโยชน์ที่แต่ละคนได้รับภายใต้การคุ้มครองของรัฐ
2. กำหนดได้แน่นอน ไม่ใช่ปราศจากกฎเกณฑ์หรือคิดตามอำเภอใจของเจ้าหน้าที่
3. เก็บในขณะที่ผู้เสียภาษีมีความสะดวกที่สุดที่จะจ่าย
4. สิ้นเปลืองค่าจัดเก็บภาษีน้อยที่สุด (รวมทั้งค่าจ้างเงินเดือนเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ ผู้ป้องกันและปราบปรามการหลีกเลี่ยงหรือลักลอบหนีภาษี ตลอดจนพาหนะและอุปกรณ์)

บางท่านก็เขียนเป็นหัวข้อสั้นๆ 4 หัวข้อ คือ

1. Equality (หลักเสมอภาค)
2. Certainty (หลักแน่นอน)
3. Convenience (หลักสะดวก)
4. Economy (หลักประหยัด)

สำหรับเฮนรี่ ยอร์ช ได้เขียนไว้ในหนังสือ Progress and Poverty ใน ค.ศ. 1879 ดังนี้

1. เป็นภาระเท่าเทียมกัน เพื่อมิให้เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบในระหว่างกันเอง (นั่นคือ เก็บตามส่วนกับผลประโยชน์ที่ได้รับจากสังคม)
2. กำหนดได้แน่นอน เพื่อให้เจ้าหน้าที่มีโอกาสน้อยที่สุดที่จะกดขี่หรือคดโกง และเพื่อให้ผู้เสียภาษีเกิดความต้องการน้อยที่สุดที่จะละเมิดกฎหมายและหลบเลี่ยง
3. เป็นภาระน้อยที่สุดแก่การผลิต เพื่อให้ถ่วงการผลิตเศรษฐทรัพย์น้อยที่สุด
4. เก็บได้ง่าย และเสียค่าใช้จ่ายในการเก็บแต่น้อย และเป็นภาระโดยตรงแก่ผู้เสียภาษี (คือไม่สามารถผลักภาระภาษีให้แก่ผู้อื่น เช่น บวกเข้าไปในราคาสินค้าได้)

ในปัจจุบัน ได้มีนักวิชาการบางท่านเสนอให้มีหลักบัญญัติเพิ่มขึ้นอีก 2 ข้อ จากหัวข้อภาษาอังกฤษ 4 หัวข้อที่กล่าวมาแล้ว คือ

5. Familiarity เมื่อเคยชินก็เกิดความสะดวก
6. Tax Consciousness ทำให้รู้ว่าเป็นหน้าที่ของพลเมืองดีที่จะต้องเสียภาษีให้แก่รัฐ [1]

ทั้งนี้ผมอยากจะเพิ่มเติมอีกข้อหนึ่งว่าการเก็บภาษีไม่ควรให้มีการซ้อนซ้ำ เช่น ถ้าปลูกแฟลตให้เช่าจะต้องเสียภาษีทั้งภาษีโรงเรือน และภาษีเงินได้ เงินที่เหลือเมื่อจะเอาไปซื้อของก็ต้องเสียภาษีทางอ้อมอีก คือ ไม่ว่าจะเป็นผู้ผลิตหรือผู้บริโภคก็ต้องเสียภาษีทั้งนั้น เมื่อยกให้ลูกหลานตอนตาย ก็ต้องเสียภาษีมรดกอีก สำหรับสินค้าแต่ละอย่างก็เช่นเดียวกัน คือจะถูกเก็บภาษีเพิ่มขึ้นเกือบทุกขั้นตอนของการผลิตที่มีการเปลี่ยนมือเจ้าของจากผู้หนึ่งไปอีกผู้หนึ่ง ทั้งๆ ที่เป็นการกระทำอันถูกต้องตามหลักของการแบ่งงาน

อนึ่ง ผมเคยพบข้อความของผู้เขียนบางท่านกล่าวว่า ภาษีนั้นตามหลักจะต้องเก็บหลายอย่างคลุกเคล้ากันไป จะมุ่งเก็บแต่ภาษีชนิดหนึ่งชนิดใดไม่ได้ เผอิญท่านผู้นั้นก็ไม่ได้แสดงเหตุผลไว้เสียด้วยว่าทำไมจึงต้องเป็นเช่นนั้น อาจจะเป็นเพราะว่าไม่ต้องการจะให้ประชาชนแลเห็นผลร้ายและความไม่เป็นธรรมของระบบภาษีได้ชัดเจน หรือจะเป็นเพราะต้องการ “ถอนขนห่านไม่ให้ร้อง” ละกระมัง ? ส่วนผมเห็นว่า ถ้าสามารถเก็บภาษีได้ชนิดเดียว โดยมีความยุติธรรมและเกิดผลดีก็ควรจะเก็บเป็นอย่างยิ่ง

การเก็บภาษีชนิดเดียวนั้นมีผู้กล่าวว่าขาดเสถียรภาพคือ ถ้าสถานการณ์เปลี่ยนแปร จะทำให้รายได้

---

[1] สมพงศ์ เกษมสิน, การบริหาร (พิมพ์ครั้งที่ 3 แก้ไขและปรับปรุง; พระนคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดเกษมสุวรรณ, 2514), หน้า498.

ของรัฐไม่แน่นอน ก็ถูกครับ ถ้าภาษีนั้นเก็บเฉพาะจากสินค้าบางชนิดหรือบุคคลเฉพาะบางอาชีพ ไม่ใช่เก็บจากการครอบครองที่ดินซึ่งทุกอาชีพต้องอาศัย แต่ถึงเก็บภาษีหลายๆ ชนิดผมก็เห็นว่าเหมือนกัน คือพอเศรษฐกิจตกต่ำ ภาษีก็จะเก็บได้น้อยเกือบทุกชนิด

หลักบัญญัติแห่งการภาษีเท่าที่กล่าวไว้สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องทดสอบดูได้ว่าภาษีใดมีลักษณะดีเลวอย่างไร แต่ในการกล่าวอธิบายต่อไปนี้ ผมจะพูดตามแนวของผมเอง โดยไม่เกาะอยู่กับหลักการให้มากเกินไป เพื่อให้ท่านผู้อ่านแลเห็นผลดีผลเสียของการเก็บภาษีชนิดต่างๆ ได้ชัดเจนแจ่มแจ้งแบบสามัญชน

3. ผลของการเก็บภาษีชนิดต่างๆ

การเก็บภาษีชนิดต่างๆ (ยกเว้นภาษีที่ดิน) เพื่อให้รัฐมีรายได้นำมาทำนุบำรุงบ้านเมืองนั้นพอจะกล่าวได้ง่ายๆ ว่า มีผลเสียอยู่ 2 ประการคือ

1. ทำให้ของแพง
2. ถ่วงการผลิต

ซึ่งทั้ง 2 ประการนี้ก็สนับสนุนส่งเสริมซึ่งกันและกันให้มีผลร้ายมากยิ่งขึ้นไปอีก จึงมีผู้พูดกันว่า The Power to Tax is the Power to Destroy

ทุกวันนี้ ดูเหมือนภาษีจะกลายเป็นเครื่องมือแห่งความเกลียดชังและความริษยา ขอให้ดูใจของเราเองเวลาที่คิดจะให้รัฐบาลเก็บภาษีอย่างใดอย่างหนึ่งเพิ่มขึ้นก็แล้วกัน

ภาษีทั้งหลาย (ยกเว้นภาษีที่ดิน) เมื่อทำให้ของแพงก็ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น ต้องใช้เงินทุนมากขึ้น ผลก็คือ

ก. จำนวนผู้ที่มีทุนมากพอที่จะสามารถลงทุนได้ จะมีจำนวนน้อยลงไป กิจการใดมีผู้ลงทุนประกอบกิจการน้อย การแข่งขันกันอย่างเสรีก็มีน้อย ทำให้เกิดอำนาจผูกขาดได้ง่าย

ข. การที่ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นเนื่องจากภาษี เจ้าของทุนก็จะต้องคิดดอกเบี้ยสำหรับภาษีที่เขาต้องชำระไปก่อนด้วย ดังนั้น นอกจากผู้บริโภคจะต้องจ่ายภาษีแล้ว เขายังจะต้องจ่ายดอกเบี้ยสำหรับภาษีนั้นอีก (ในรูปของราคาสินค้าที่แพงขึ้น)

ภาษีทางอ้อม เช่น ภาษีการผลิต ภาษีการค้า ภาษีโภคภัณฑ์ ภาษีสินค้าเข้า ภาษีโรงเรือน ทำให้สินค้าและแฟลตหรือบ้านเช่ามีราคาแพงขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเจน

สำหรับภาษีน้ำมันได้ทำให้ค่าครองชีพสูงขึ้นเป็นการทั่วไป นี่ก็เป็นการทำให้รายได้ที่แท้จริง (Real Income) ของชาวบ้านลดลง ผลก็คือความเดือดร้อนทำให้ราษฎรจับจ่ายใช้สอยได้น้อยลง (ส่วนหนึ่งต้องขาดแคลนอดอยาก) ซึ่งก็ไปส่งเสริมผลข้อ 2 คือ ถ่วงการผลิตด้วย เพราะเมื่อการบริโภคน้อย การผลิตก็จะต้องน้อยลงตาม

ภาษีทางอ้อมนี้เกิดจากความคิดของรัฐบาลที่ว่าประชาชนทั้งหมดทั่วประเทศร่ำรวยและขาดความรับผิดชอ

บต่อตนเองในการใช้จ่าย **จึงอยากทำตนเป็นผู้ปกครองที่ดี แบบพ่อปกครองลูก (Paternalism)** โดยเข้าควบคุมการใช้จ่ายของประชาชนเสียเลยด้วยวิธีการภาษี ผลก็คือ ความเดือดร้อนแก่ผู้ยากจน !

ภาษีทางตรง เช่นภาษีเงินได้ จะทำให้คนหมดกำลังใจที่จะลงทุนลงแรงประกอบการเป็นผลให้ถ่วงการผลิต ยิ่งอัตราภาษีสูงขึ้นเท่าไรก็ยิ่งถ่วงการผลิตมากขึ้นเพียงนั้น ถ้าเก็บถึง 100% คนจะหยุดการผลิตยกเว้นเฉพาะส่วนที่จะทำไว้กินไว้ใช้ของตนเอง

การเก็บภาษีในอัตราก้าวหน้าคือยิ่งมีรายได้มากยิ่งเก็บมากในส่วนที่มีรายได้เพิ่มขึ้นนั้น ก็มีผลเช่นเดียวกัน เพราะนายทุนจะคิดว่าตนต้องเสี่ยงมาก เมื่อขาดทุนรัฐไม่ได้ช่วยเหลือ แต่ถ้ากำไรรัฐจะเอาไปเกือบหมด เหลือให้ตนเพียงเล็กน้อย

ไม่คุ้มกับที่จะต้องเหนื่อยยากอดตาหลับขับตานอนใช้สมองและทำงานหรือควบคุมดูแลกิจการของตนเพิ่มขึ้น

อย่างนี้จะขยายหรือปรับปรุงกิจการไปทำไม ? เมื่อไม่ปรับปรุงหรือขยายการผลิต ผลผลิตก็น้อย ทำให้ของแพง (ส่งเสริมผลข้อ 1) รวมทั้งบ้านเช่าหรือแฟลตก็จะมีจำนวนน้อยและแพงยิ่งขึ้นไปอีก

ซ้ำตำแหน่งงานที่จะมีให้คนเข้าทำงานก็ไม่เพิ่มหรือกลับลดลง ค่าแรงก็จะลดต่ำลง แม้จะมีการกำหนดค่าแรงขั้นต่ำ นายจ้างก็อาจใช้เล่ห์เหลี่ยมหลีกเลี่ยงกฎได้ถ้าคนงานต้องแย่งกันหางานทำ

และจำต้องยินยอมตามความประสงค์ของนายจ้าง หรือถ้านายจ้างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ก็จะต้องขึ้นราคาสินค้าขึ้นไปตามส่วน ถ้าจะควบคุมราคาสินค้าอีกอย่างหนึ่ง ผู้ประกอบการก็จะยิ่งหมดกำลังใจที่จะปรับปรุงหรือขยายการผลิตมากขึ้นไปอีก ผลร้ายจะกลับทวีขึ้น สำหรับอังกฤษตามข่าว เอ.พี. โดย Graham Heathcote ซึ่งลงในบางกอกโพสต์ 11 ตุลาคม 2520 ปรากฏว่าภาษีเงินได้สูงมากจนทำให้ผู้มีชื่อเสียงที่มีรายได้ดีอพยพออกไปอยู่ต่างประเทศจำนวนมาก

ซึ่งถ้าเขาเหล่านี้อยู่ทำงานในอังกฤษต่อไป

ก็จะช่วยให้เกิดมีธุรกิจการงานมากขึ้นและก่อความเจริญทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศ

ภาษีทางตรงอย่างอื่น เช่น ภาษีมรดกหรือภาษีทรัพย์สินก็จะมีผลถ่วงการผลิตถ่วงความเจริญก้าวหน้าในทำนองเดียวกัน เช่น จะทำให้ผู้ร่ำรวยพากันซื้อแต่สิ่งของมีค่าขนาดเล็กจำพวกเพชรพลอยและทองคำหรือเก็บไว้เป็นเงินตรา เพื่อที่จะหลบเลี่ยงภาษีได้ง่ายๆ จึงทำให้การสร้างบ้านที่น่าอยู่อาศัยเจริญตาเจริญใจและการลงทุนตั้งโรงงานต้องลดน้อยลงไป นอกจากนั้นภาษีเหล่านี้ยังมีผลเป็นการลงโทษผู้ออมผู้ประหยัดอีกด้วย (โปรดสังเกตว่ามรดกและทรัพย์สินที่สำคัญอันหนึ่ง คือที่ดิน ซึ่งจะถูกเก็บภาษีตามข้อเสนอในหนังสือเล่มนี้อยู่แล้ว)

สำหรับท่านที่ยังไม่เชื่อว่าภาษีต่างๆ มีผลถ่วงการผลิต โปรดพิจารณาเหตุผลเหล่านี้ 1) ทำไมเมื่อรัฐบาลต้องการส่งเสริมการลงทุน รัฐบาลจึงต้องยอมลดภาษีให้แก่นายทุน? 2) เมื่อค่าแรงสูงขึ้นการลงทุนต่างๆ ก็ลดลง ดังนั้น ถ้าภาษีสูงขึ้นซึ่งเป็นการลดผลตอบแทนต่อนายทุนเช่นเดียวกัน การลงทุนต่างๆ จะไม่ลดลงหรือ ? 3) เมื่อเศรษฐกิจซบเซา รัฐบาลอเมริกันได้ลดภาษีต่างๆ ลง เป็นผลให้ธุรกิจอุตสาหกรรมต่างๆ กลับฟื้นตัวขยายตัวขึ้นได้ จริงหรือไม่ ?

เจตนารมณ์ในการเก็บภาษีเงินได้ ภาษีทรัพย์สิน หรือภาษีมรดกนั้นดีแน่ ไม่มีข้อสงสัย กล่าวคือเพื่อแบ่งรายได้หรือทรัพย์สินจากคนรวยมาช่วยคนจน และในระยะแรกเริ่มอาจดูได้ผลทันตาเห็น คือคนรวยลดความร่ำรวยลงอย่างมาก แต่คนจนซึ่งมีจำนวนมากกว่าหลายต่อหลายเท่าจะได้เพิ่มความมั่งมีขึ้นสักเพียงไหน ? ในระยะยาวผลลัพธ์จะกลับตรงกันข้ามกับเจตนารมณ์

หรือจุดประสงค์ที่คิดไว้ ด้วยเหตุผลที่กล่าวไว้แต่ต้น ดังนั้นการเก็บภาษีเหล่านี้ด้วยความมุ่งหมายที่จะก่อให้เกิดความเท่าเทียมกันจึงกลายเป็นการทำลายล้างซึ่งกันและกัน ระหว่างคนรวยกับคนจน แทนที่จะเป็นการสรรค์สร้างให้แก่ทั้ง 2 ฝ่าย โลกจะไม่ก้าวหน้า และมนุษยชาติจะกลับถอยหลัง

และในแง่ของความเป็นธรรม ซึ่งได้กล่าวมาแล้ว รัฐมีสิทธิอะไรที่จะบังคับเรียกเอาทรัพย์สินของคนหนึ่งไปให้แก่อีกคนหนึ่ง หรือแก่สังคมส่วนรวม ?

เท่าที่กล่าว เราสมมติเสียว่าการเก็บภาษีได้ผลถูกต้องครบถ้วน

แต่ความจริงเราก็รู้อยู่แล้วว่าภาษีเหล่านี้มีการหลบเลี่ยงหรือมีโอกาสที่จะหลบเลี่ยงกันได้อย่างไรบ้าง เช่นมีการทำบัญชี 2 เล่ม คือ บัญชีจริงสำหรับตนเองเล่มหนึ่ง และบัญชีปลอมสำหรับแสดงต่อเจ้าหน้าที่อีกเล่มหนึ่ง การเก็บแป๊ะเจี๊ยะโดยไม่แสดงรายการเสียภาษี ผู้จะต้องเสียภาษีเงินได้เต็มที่ ก็คือ ประเภทลูกจ้างที่มีเงินเดือนหรือรายได้ประจำ ส่วนผู้ทำการค้าและผู้ประกอบธุรกิจอิสระอื่นๆ สามารถหลีกเลี่ยงภาษีได้

ภาษีมรดกอาจหลบเลี่ยงได้โดยมอบให้ก่อนตายหรือทำสัญญาซื้อขายในราคาถูกแทนการมอบให้เปล่าหรือไม่ยื่นประเมินบางอย่างเพราะรู้อยู่ว่าตรวจสอบได้ยาก

สำหรับภาษีสินค้าเข้าก็มีการหลบเลี่ยง โดยลักลอบนำเข้า เช่น โดยเรือประมง หรือทำกันเป็นล่ำเป็นสัน โดยจักรยานยนต์ตามชายแดนทางบก มีการยื่นประเมินในราคาหรือปริมาณที่ต่ำกว่าความเป็นจริง

การป้องกันมิให้หลบเลี่ยงภาษีนั้นได้ทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณของรัฐไปอย่างมาก รัฐต้องจัดตั้งหน่วยงานสำหรับสืบข่าวการลักลอบค้าของเถื่อนและการหลบเลี่ยงภาษี ต้องเสียทั้งเงินเดือน เบี้ยเลี้ยง เงินสืบราชการลับ ค่าก่อสร้างอาคารสถานที่ทำการ ค่าใช้จ่ายประจำสำนักงาน ค่าจัดซื้อและซ่อมบำรุงรถยนต์ เรือศุลกากร อาวุธ ฯลฯ ก.ต.ป.หรือ ก.ต.ภ.เดิมใช้งบประมาณของชาติไปเท่าไร ? ซึ่งนี่ก็เป็นเพียงส่วนหนึ่ง เพราะในแต่ละกรมที่ทำหน้าที่จัดเก็บภาษี ก็ยังมีหน่วยงานทำนองเดียวกับ ก.ต.ป. อยู่ด้วย ซึ่งเรามีกรมสรรพากร กรมสรรพสามิต กรมศุลกากร ปฏิบัติงานทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค แล้วก็ยังมีหน่วยงานภาษีในกิจการปกครองส่วนท้องถิ่นอีก แม้กระนั้นก็ยังมีการหลบเลี่ยงและลักลอบหนีภาษีกันอยู่มากมาย นี่นับว่าไม่เป็นไปตามลักษณะภาษีที่ดีข้อ 4 (เก็บได้ง่าย และสิ้นเปลืองค่าจัดเก็บน้อย)

ลองคิดดูว่าถ้าเราไม่ต้องเสียเงินจ้างคนจำนวนมากเหล่านี้มาทำงานดังกล่าว ตรงกันข้ามเขากลับได้ไปทำงานผลิตอื่นๆ ผลผลิตของชาติจะเพิ่มขึ้นเพียงใด ?

เกี่ยวกับภาษีทรัพย์สินหรือภาษีโรงเรือน ในอังกฤษเคยมีเรื่องเล่ากันว่าทางการใช้วิธีนับจำนวนหน้าต่างเพื่อคิดภาษีท้องถิ่น (Rates) ก็เลยปรากฏว่ามีคนจำนวนมากก่ออิฐโบกปูนปิดทึบไม่ให้เป็นหน้าต่างอีกต่อไป ภาษีจึงกลายเป็นสิ่งทำลายความสวยงามของบ้านเรือน และสุขภาพอนามัยของประชาชน

เจ้าบ้านผู้หนึ่งได้มีจดหมายร้องเรียนถึงหนังสือพิมพ์ Evening Standard ว่าได้เปลี่ยนระบบทำความอบอุ่นในบ้านเป็นแบบรวม (Central heating)

และกันความร้อนกระจายออกด้วยการใช้กระจก 2 ชั้น เพื่อช่วยประหยัดเชื้อเพลิงตามนโยบายของรัฐบาล ซึ่งลดค่าเชื้อเพลิงได้ 5 ปอนด์ แต่แล้วพนักงานภาษีท้องถิ่นก็มาประเมินภาษีทรัพย์สินของเขาเพิ่มขึ้นถึง 20 ปอนด์ เขาจึงรู้ว่าทำไมบ้านคนอังกฤษจึงมีการกั้นความร้อนไม่ค่อยจะดี นั่นคือ ค่าเชื้อเพลิงที่จะประหยัดได้จะน้อยกว่าภาษีทรัพย์สินที่จะต้องเสียเพิ่ม [2]

คนเราทำงานผลิตก็เพื่อจะบริโภคหรือมีเงินไว้จับจ่ายใช้สอย ถึงแม้จะไม่ใช้วันนี้ ก็เพื่อจะได้มีใช้ในวันหน้า แต่เมื่อทำงานเมื่อผลิตมีรายได้ขึ้นมาก็ต้องเสียภาษี ครั้นเมื่อจะใช้จ่ายก็ต้องเสียภาษีอีก เช่นภาษีการค้า ภาษีโภคภัณฑ์ ไม่ว่าจะผลิตหรือจะบริโภคก็ต้องเสียภาษีทั้งนั้น ซ้ำซ้อนกันเรื่อยไป

การเก็บภาษีจากการลงทุนลงแรงผลิตรวมทั้งการค้าขายแลกเปลี่ยนของมนุษย์นับได้ว่าเป็นการทำลายความร่วมมือในการผลิตและการแบ่งงานกันทำ (Division of Labour) ซึ่งทำให้เกิดความรู้ความชำนาญเฉพาะอย่าง (Specialization) ทำให้ประสิทธิภาพในการผลิตเพิ่มขึ้นอย่างมากมายนั้นลงเสีย เท่ากับเป็นการดึงมนุษย์ให้ย้อนถอยหลังกลับไปสู่ระบบดั้งเดิม คือ แต่ละคนดำรงชีวิตอยู่ด้วยตนเอง เพราะถ้ามีการรับจ้างทำงานให้แก่กันหรือมีการซื้อขายแลกเปลี่ยนกันครั้งใด ก็จะถูกปรับด้วยภาษีทุกทีไป บางครั้งก็ซ้อนซ้ำต้องเสียภาษีหลายๆ อย่างรวมทั้งอากรแสตมป์ในการประกอบกิจการแต่ละอย่าง การดำรงชีวิตแบบทุกคนต้องทำงานให้แก่ตนเอง พึ่งตนเอง เพื่อจะได้ไม่ต้องเสียภาษีนั้นก็คือ ทุกคนปลูกข้าวเอง สีข้าวเอง ปั้นหม้อข้าวเอง หาฟืนหุงข้าวเอง ล่าสัตว์เอง ปลูกฝ้ายเอง ปั่นด้ายเอง ทอผ้าเอง ตัดไม้เอง สร้างบ้านเอง ฯลฯ ลองคิดดูว่าชีวิตแบบนั้นจะลำบากยากแค้นสักเพียงไหน จะมีเวลาพักผ่อนหย่อนใจเที่ยวเตร่หรือเล่าเรียนหาความรู้ อ่านหนังสือ หรือจะมีสิ่งอำนวยความสะดวกสบายต่างๆ เช่นวิทยุ ตู้เย็น โทรทัศน์ รถยนต์ ฯลฯ หรือไม่ อารยธรรมแห่งสังคมมนุษย์จะเสื่อมลง

จริงอยู่ ผลของภาษีต่างๆ ไม่ได้รุนแรงจนน่ากลัวดังที่กล่าวนี้ แต่ก็นับว่ามีผลถ่วงการผลิต ถ่วงความเจริญอยู่มาก ประเทศชาติจะก้าวหน้ารวดเร็วไปไกลกว่านี้ถ้าไม่มีระบบภาษีที่ทำให้ของแพงก่อความเดือดร้อนแก่ประชาชนทั่วไป และถ่วงความร่วมมือในการผลิตเช่นปัจจุบัน

ภายใต้ระบบเสรีวิสาหกิจหรือลัทธินายทุน การค้าขายแลกเปลี่ยนย่อมเป็นไปโดยเสรี เป็นการเอื้ออำนวยประโยชน์ให้แก่กันและกัน ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในหัวข้อการแข่งขันคือความร่วมมือ (บทที่ 2 ข้อ 4 ข.) ทำให้ผู้

---

[2] United Committee for the Taxation of Land Values, "Miscellany," Land & Liberty, (London, March & April 1975), p. 32.

ซื้อได้รับประโยชน์ด้วย คือ ได้สินค้าหรือบริการที่ดีในราคาถูก ไม่ใช่ว่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะเอาเปรียบหรือได้ประโยชน์แต่ฝ่ายเดียวโดยบังคับให้อีกฝ่ายหนึ่งต้องทำธุรกิจกับตนและต้องเสียเปรียบ (โปรดดูบทที่ 2 ข้อ 4 ค. "การปรับแต่งตามธรรมชาติ" ในตอนท้าย ซึ่งกล่าวว่าผลเสียขณะนี้มิใช่จากระบบเสรีวิสาหกิจ แต่จากระบบผูกขาดหรือระบบวางแผนส่วนกลาง) ยิ่งคนใดมีรายได้มากก็แสดงว่าเขาขยันทำงาน มีประสิทธิภาพสูง มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด ทำประโยชน์ให้แก่สังคมมาก (จึงมีผู้ยินดีมาว่าจ้างหรือซื้อขายแลกเปลี่ยนกับเขามาก) นี่เป็นเรื่องของ "ทุกคนเพื่อส่วนรวม และส่วนรวมเพื่อทุกคน" (Each for all and all for each) อยู่แล้ว

ทุกคนต้องการเห็นชาติเจริญรุ่งเรือง ต้องการให้ชาติมีผลผลิตมากๆ ต้องการเห็นมนุษย์มีกินมีใช้มีความสะดวกสบาย ยิ่งถ้าทุกครอบครัวสามารถมี รถยนต์ ตู้เย็น โทรทัศน์ โดยทั่วถึงกันก็ยิ่งจะเป็นที่น่ายินดี แต่ทำไมเล่า เมื่อมีผู้ผลิต มีผู้ทำการค้าขายแลกเปลี่ยน ก่อประโยชน์ให้แก่สังคมมากๆ เราจึงลงโทษปรับเขาด้วยภาษี แทนที่จะให้รางวัลแก่เขา ? แม้ใครจะอ้างว่าภาษีเหล่านี้มิใช่มีไว้เพื่อปรับหรือลงโทษ แต่ผลของมันก็เป็นเช่นนั้นอย่างหลีกเลี่ยงมิได้

สำหรับการแสวงหาอภิสิทธิ์และอำนาจผูกขาด การใช้เล่ห์เหลี่ยมทุจริตชั่วร้ายต่างๆ ของบางคนบางกลุ่ม โดยเสียประโยชน์ของประชาชนทั่วไปนั้นก็เป็นเรื่องที่มีอยู่จริง แต่เป็นโดยอาศัย “ระบบวางแผนส่วนกลาง” (ในคราบของ “ระบบราคา”) ที่ไร้ประสิทธิภาพ ผิดพลาด และเจ้าหน้าที่ของรัฐคอร์รัปชั่น ทำให้พ่อค้าบางกลุ่มมีอำนาจผูกขาด หน้าที่ของรัฐบาลคือ จะต้องหาทางแก้ไขให้ตรงจุด ไม่ใช่เหวี่ยงแหตีคลุมด้วยวิธีการภาษีเอากับผู้มีรายได้ทั้งหมด โดยไม่เลือกว่าเป็นผู้ทุจริตหรือสุจริต รัฐบาลอาจจะต้องออกกฎหมายป้องกันการรวมหัวผูกขาด (Anti-Trust Law) และหาวิธีป้องกันให้ได้ผล ลดอำนาจของตนเองในด้าน”วางแผนส่วนกลาง” ปล่อยให้เป็นไปตาม “ระบบหรือกลไกแห่งราคา” ให้มากขึ้น ยุบเลิกรัฐวิสาหกิจที่กลายเป็นเครื่องมือหากินแบบผูกขาดของพ่อค้า เงื่อนไขข้อจำกัดต่างๆ ซึ่งเป็นช่องทางให้ข้าราชการอาศัยใช้คอร์รัปชั่นหากินร่วมกับพ่อค้าที่ทุจริตก็ยกเลิกเสีย ดังนี้เป็นต้น

สำหรับภาษีตามส่วนกับความสามารถที่จะจ่าย แม้สมมติว่าได้คิดค้นวิธีการต่างๆ จนสามารถเก็บได้ครบถ้วนถูกต้องตามหลักการ ซึ่งหลายท่านบอกว่ามีความยุติธรรมดีนั้น ผมก็เห็นจะต้องชี้แจงว่าคำ “ยุติธรรม” ของท่านเหล่านี้หมายถึง “ความเท่าเทียมกันในการได้รับความไม่ยุติธรรม” นั่นก็คือ ถ้าใครทำความดีมากก็จะถูกลงโทษมากแทนที่จะได้รับรางวัลมาก ใครทำความดีน้อยก็จะถูกลงโทษน้อย และถ้าใครทำความชั่วก็จะได้รับรางวัลแทนที่จะถูกลงโทษ

เท่าที่กล่าวมาแล้วในเรื่องผลของการเก็บภาษีชนิดต่างๆ นั้น ประการสำคัญมุ่งอยู่ที่การมีผลทำให้ของแพงและถ่วงการผลิต ถ่วงความร่วมมือและการแบ่งงาน รวมทั้งได้กล่าวถึงการซ้อนซ้ำของภาษีและการหลบเลี่ยงภาษีด้วยประการต่างๆ ไปด้วย

(ควรทราบไว้ด้วยว่าเมื่อภาษีต่างๆ ทำให้ของแพง สินค้าที่ผลิตในเมืองไทยก็จะส่งออกแข่งขันขายในต่างประเทศไม่ค่อยได้ ยิ่งทำให้ดุลการค้าของประเทศเสียเปรียบมากขึ้น)

ในเรื่องความยุติธรรมก็ได้กล่าวว่ารัฐมีสิทธิอะไรที่จะบังคับเอาทรัพย์สินของคนหนึ่งไปให้แก่อีกคนหนึ่งหรือแก่สังคมส่วนรวม ?

คนป่วยเรื้อรังซึ่งต้องลาออกจากงานที่กำลังทำอยู่ นอกจากจะหมดหนทางทำมาหากินต่อไปแล้ว ยังต้องเสียค่ารักษาพยาบาลอีกต่อไปด้วย แต่บำเหน็จที่ได้มาก้อนหนึ่งในครั้งเดียวเพื่อจะใช้ไปตลอดชีวิตนั้นกลับต้องเสียภาษีเงินได้ในอัตราสูงเพราะเป็นภาษีแบบก้าวหน้า แทนที่จะยอมให้เฉลี่ยเสียปีละน้อยๆ หรือยกเว้นภาษีให้เลย อย่างนี้สมควรแล้วหรือ ?

ความไม่เป็นธรรมอีกประการหนึ่งก็คือ ผู้มีบุตรภรรยาต้องเสียภาษีมากกว่าผู้ไม่มี และคนจนต้องเสียภาษีมากกว่าคนรวย เมื่อคิดเทียบส่วนกับรายได้ สำหรับภาษีทางอ้อม ซึ่งถือกันว่าเป็นภาษีถอยหลัง (Regressive Tax) เพราะผู้มีครอบครัวต้องใช้จ่ายมากกว่าคนโสด

และเพราะคนรวยมีเงินเหลือเก็บ แต่คนจนหาได้เท่าไรก็ซื้อของกินของใช้เกือบหมด หรืออาจใช้เกินรายได้ด้วยซ้ำ จึงต้องเสียภาษีทางอ้อมสำหรับรายได้ของตนทั้งหมดที่นำไปจับจ่าย
คนงานในเมืองซึ่งต้องเช่าที่ดินคนอื่นอยู่ก็ต้องเสียภาษีนี้
ชาวนาในชนบทที่ห่างไกลจากความเจริญจากการทำนุบำรุงของรัฐบาลก็ต้องเสียภาษีนี้
แต่เนื่องจากภาษีเหล่านี้เป็นภาษีทางอ้อมตามวิธีการแยบยลถอนขนห่านไม่ให้ร้อง ผู้เสียจึงไม่ค่อยจะรู้ตัวว่าเสีย หรือถึงรู้ก็เข้าใจผิดไปว่าเป็นเรื่องเล็กน้อย

เมื่อสินค้ามีราคาแพงขึ้นเนื่องจากภาษีทางอ้อม คนจนก็ยิ่งลำบากยากแค้นขึ้น จึงยิ่งเกิดความเหลื่อมล้ำกันมากขึ้นระหว่างคนรวยกับคนจน

ยังมีภาษีอีกประเภทหนึ่งที่ควรกล่าวถึง คืออากรขาออก (ซึ่งรวมทั้งพรีเมี่ยมข้าวด้วย) ภาษีนี้ไม่มีผลทำให้ของแพง
แต่กลับเป็นเครื่องมือกดราคาข้าวและสินค้าที่ถูกเก็บอากรขาออกให้ต่ำสำหรับภายในประเทศ
เจตนารมณ์ตามที่กล่าวอ้างกันก็คือเพื่อป้องกันมิให้ราคาสินค้านั้นๆ สูงเกินไปสำหรับผู้บริโภคภายในประเทศ และเพื่อมิให้ต่างประเทศแย่งเอาของที่ผลิตในเมืองไทยไปบริโภคเสียหมด ในระยะสั้นจะได้ผลตามเจตนารมณ์นี้ (แต่ก็มีการลักลอบนำออก) แต่ในระยะยาว ผลลัพธ์ ก็คือ ถ่วงการผลิตสำหรับสินค้าเหล่านี้รวมทั้งข้าว คือ ทำให้ไม่มีคนอยากทำนาหรือผลิตสินค้าดังกล่าว
สำหรับผู้ที่ทำอยู่แล้วอาจหันไปประกอบอาชีพอื่นหรือไม่กระตือรือร้นขวนขวายที่จะขยายหรือปรับปรุงเทคนิควิธีการผลิตให้ดีขึ้น ดังนั้นสินค้าออก (ซึ่งหมายถึงรายได้ของประเทศ) ก็จะลดลงและราคาสินค้าดังกล่าวก็จะสูงขึ้น แม้ภายในประเทศเองก็อาจขาดแคลนได้
สถานการณ์ดังนี้จะยิ่งทำให้รัฐบาลต้องแก้ปัญหาเฉพาะหน้าด้วยการตั้งอากรขาออกให้สูงยิ่งขึ้นหรืออาจถึงกับควบคุมการส่งออกเลยทีเดียว ซึ่งจะยิ่งกลายเป็นเครื่องถ่วงการผลิตสินค้าเหล่านี้มากขึ้นไปอีก

สำหรับข้อวิตกกังวลที่ว่าถ้าข้าวมีราคาแพงขึ้น ของอื่นๆ ก็จะพลอยขึ้นราคาไปด้วยนั้น ขอให้ดูฮ่องกง สิงคโปร์เป็นตัวอย่าง ว่าที่นั่นข้าวแพง แต่ทำไมของอื่นจึงถูก ?

และถ้าผู้ใดเกรงว่าหากข้าวในประเทศมีราคาสูงแล้วตนเองจะเดือดร้อนหรือชาวนาจะร่ำรวยกันมากเกินไป ก็ขอผู้นั้นจงเลิกอาชีพปัจจุบันหันไปทำนาเถิด หรือหากเห็นว่าตนเองไม่ถนัดทำนา หรือเห็นว่าอาชีพปัจจุบันสบายดีอยู่แล้ว ได้เงินมากแล้ว ก็ต้องยอมละเลิกอภิสิทธิ์อันไม่ชอบธรรม คือการได้ซื้อข้าวราคาถูกไปเสีย

ข้ออ้างที่ว่าสินค้าซึ่งไทยผลิต
คนไทยควรจะได้สิทธิ์บริโภคก่อนต่างประเทศหรือด้วยราคาที่ถูกกว่านั้น คือ ข้ออ้างของผู้ที่มิใช่ผู้ผลิตสินค้านั้นๆ โดยมุ่งแต่จะเอาประโยชน์เข้าตัว มิได้คำนึงถึงศีลธรรม และความเดือดร้อนแก่ผู้ผลิตซึ่งเป็นพี่น้องร่วมชาติเดียวกัน

ยิ่งถ้าอัตราอากรขาออกหรือพรีเมี่ยมไม่แน่นอน คือ ไม่ทราบว่าจะเปลี่ยนอัตราเมื่อไรและเปลี่ยนเป็นเท่าไร ผู้ที่จะเสียเปรียบมากขึ้นไปอีกก็คือ คนยากจนขาดอำนาจต่อรอง ส่วนนายทุนซื้อข้าวหรือสินค้าส่งออกซึ่งร่ำรวยและมีน้อยคน ก็จะรอเวลาหรืออ้างเหตุผลเพื่อซื้อข้าวหรือสินค้าในราคาต่ำได้
โดยอ้างว่าต้องเสี่ยงกับการที่อากรหรือค่าพรีเมี่ยมจะสูงขึ้น ดังนี้เป็นต้น

บางท่านอ้างว่าการตั้งพรีเมี่ยมไม่ใช่เป็นเครื่องมือกดราคาข้าวในประเทศ แต่เป็นเครื่องมือยกราคาข้าวไทยในต่างประเทศให้สูงขึ้น ทำให้ไทยได้เงินตราต่างประเทศมากขึ้น ถ้าเรายอมรับเหตุผลนี้ก็แปลว่าพ่อค้าส่งออกของไทยโง่เซ่อ หรือใจดีมาก จึงยอมขายข้าวให้ต่างประเทศในราคาต่ำกว่าที่น่าจะขายได้ จนรัฐบาลต้องเข้าสอดแทรกโดยใช้พรีเมี่ยมเป็นเครื่องมือ

บางท่านอ้างว่าถึงแม้ยกเลิกพรีเมี่ยม ชาวนาก็จะไม่ได้ราคาข้าวเปลือกสูงขึ้น ใช่ครับ ! จะหวังให้ข้าวเปลือกขึ้นราคาปุ๊ปเมื่อยกเลิกพรีเมี่ยมปั๊บย่อมเป็นไปไม่ได้ อาจจะต้องรอจนกว่าคนทั่วไปเชื่อกันแล้วว่านโยบายพรีเมี่ยมไม่เปลี่ยนแปลงอีกแน่ และสัก 2-3 ปี นั่นแหละครับจึงจะเห็นราคาข้าวเปลือกสูงขึ้นได้

และโปรดอย่าลืมด้วยว่า การห้ามตั้งโรงสีย่อย การจำกัดตัวผู้ที่จะได้รับโควต้าส่งข้าวออกก็ทำให้เกิดอำนาจผูกขาดกดราคารับซื้อข้าวจากชาวนาโดยอัตโนมัติด้วย

ตามหลักการปรับแต่งตามธรรมชาติ เราทราบแล้วว่าในระบบเสรีวิสาหกิจ หากสินค้าใดผลิตหรือขายได้กำไรดี คนก็จะหันไปผลิตสิ่งนั้นกันมากขึ้น หากรัฐบาลไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวแทรกแซงในระยะ 10 กว่าปีที่แล้วตลอดมาในเรื่องพรีเมี่ยมข้าว โรงสีย่อย และโควต้าส่งออก ก็เชื่อว่าการผลิตข้าวในเมืองไทยจะมากขึ้น และมีเทคนิควิธีการก้าวหน้าดีกว่าปัจจุบัน รวมทั้งการทำนาปีละ 2 ครั้งหรือถี่กว่านี้ แต่ขณะนี้กลับปรากฏว่าชาวนาต้องทุกข์ยาก และส่วนหนึ่งได้ทิ้งนาเข้ามาหางานทำในเมือง จึงยิ่งเพิ่มปัญหาของเมือง ที่อยู่อาศัย แหล่งเสื่อมโทรม และทำให้ปัญหาการว่างงานรุนแรงยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ดี หากยกเลิกพรีเมี่ยมข้าวหรือทำให้ข้าวมีราคาดีเกินส่วนกับสินค้าอื่นด้วยประการใดๆ ก็ตาม ผลสุดท้ายจะไปทำให้ที่นามีค่าเช่าสูงขึ้น ซึ่งก็เป็นการปรับแต่งผลตอบแทนจากการลงทุนลงแรงของอาชีพต่างๆ ให้เท่าเทียมกันนั่นเอง ทั้งนี้เพราะถึงแม้ราคาข้าวจะไม่ลดต่ำลง แต่การที่คนหันไปปลูกข้าวกันมากขึ้นเพราะเห็นว่าจะได้ผลตอบแทนสูงนั้นจะทำให้ต้องขยายขอบริมแห่งการผลิตออกไปหรือไม่ก็ต้องขอเช่าที่นาที่มีอยู่เดิมในราคาที่สูงขึ้น หรือถ้าไปสมัครเป็นลูกจ้างทำนาก็จะขอค่าแรงที่สูงขึ้นตามอัตราส่วนกับราคาข้าวทีเดียวไม่ได้ จำเป็นจะต้องลดลงมาบ้าง เพราะจะมีคนอยากเป็นลูกจ้างทำนากันมากขึ้นกว่าเดิม สำหรับการขยายขอบริมแห่งการผลิตออกไปนั้น จากคำอธิบายในเรื่องกฎว่าด้วยค่าเช่าและกฎว่าด้วยค่าแรง เราจะเห็นได้ว่า จะทำให้ค่าเช่าที่ดินเดิมๆ สูงขึ้นและค่าแรงต่ำลง

นี่เป็นอุทาหรณ์อีกข้อหนึ่งว่า **หากเราทำให้เกิดผลดีใดๆ ขึ้น โดยมิได้แก้ไขปัญหาที่ดินอัน เป็นปัญหารากฐานเสียก่อน ผลดีนั้นในขั้นสุดท้ายมักจะตกไปเป็นของเจ้าของที่ดินเช่นเดียวกับความเจริญก้าวหน้าทั้งหลายในการผลิตนั่นเอง รวมทั้งการสหกรณ์ด้วย**

สำหรับชาวนาที่ได้รับประโยชน์ คือ ชาวนาซึ่งทำนาในที่ดินของตนเองนั้น ก็ได้รับประโยชน์ในฐานะเจ้าของที่ดิน แต่เขาผู้เดียวกันนี้เอง ในอีกฐานะหนึ่ง คือ ในฐานะผู้ใช้แรงงานทำนา ก็หาได้รับประโยชน์อันใดไม่

4. ภาษีขาเข้าทำลายสินค้าออก

ท่านเชื่อไหมว่ากำแพงภาษีขาเข้าซึ่งเราตั้งขึ้นโดยมีจุดประสงค์เพื่อคุ้มครองอุตสาหกรรมในประเทศและเพื่อบรรเทาภาวะขาดดุลการค้านั้น แท้จริงให้ผลตรงกันข้าม คือ ทำลายอุตสาหกรรมผลิตสินค้าส่งออกของเราเอง และกลับยิ่งทำให้ขาดดุลการค้ามากขึ้น

การแก้ดุลการค้าโดยขึ้นภาษีขาเข้าจะได้ผลสำหรับแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าระยะสั้นเท่านั้น แต่ในระยะยาวจะกลับเสียผลมากขึ้นไปอีก

เมื่อสินค้าจากต่างประเทศแพงขึ้นเพราะภาษีขาเข้า สินค้าที่ผลิตภายในก็พลอยแพงตามขึ้นไป ทั้งนี้ เพราะราคาสินค้าต่างๆ มีส่วนเกี่ยวโยงถึงกัน

ค่าจ้างเงินเดือนก็อาจสูงขึ้นตาม เช่น รัฐบาลอาจต้องกำหนดค่าแรงขั้นต่ำให้สูงขึ้น ซึ่งจะกลับไปทำให้ต้นทุนการผลิตและราคาสินค้าสูงมากขึ้นไปอีก

ถึงแม้ถ้าหากต้นทุนการผลิตจะไม่สูงขึ้น แต่เมื่อนักอุตสาหกรรมหรือพ่อค้าได้โอกาส (จากการตั้งกำแพงภาษี) เขาก็ย่อมจะต้องขึ้นราคาสินค้าของเขา เรื่องก็จะมาลงที่ว่า ค่าครองชีพจะสูงขึ้น และต้นทุนการผลิตของสินค้าที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันจะสูงขึ้นจริงๆ

สินค้าที่ผลิตเพื่อการส่งออกจึงย่อมจะมีต้นทุนการผลิตสูงขึ้น ผลก็คือลดความได้เปรียบ (หรือเพิ่มความเสียเปรียบ) ในการแข่งขันกับสินค้าของประเทศอื่นๆ ทำให้สินค้าไทยส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศได้น้อย
กว่าที่ควร

เหตุฉะนั้น
การตั้งกำแพงภาษีขาเข้าเพื่อคุ้มครองอุตสาหกรรมประเภทที่ผลิตเพียงเพื่อบริโภคภายในประเทศ
จึงเป็นการขัดต่อการส่งเสริมอุตสาหกรรมอีกประเภทหนึ่ง คืออุตสาหกรรมที่ผลิตเพื่อส่งออก

ถ้าเรามุ่งคุ้มครองอุตสาหกรรมประเภทที่ผลิตเพียงเพื่อบังคับให้คนไทยด้วยกันเองต้องซื้อใช้แล้ว เราจะไม่มีวันแก้ไขภาวะการค้าขาดดุลได้ผลจริงจังเลย นอกจากนั้นยังทำให้ราษฎรเดือดร้อนเพราะของแพงขึ้น

เรายังมีทางหาเงินตราต่างประเทศได้ด้วยการผลิตสินค้าส่งออกอีกมาก ทั้งในด้านเกษตรกรรม และอุตสาหกรรม หากได้รับการส่งเสริมหรือขจัดอุปสรรคดีๆ
จนถึงกับมีเสียงเรียกร้องให้ทางการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมส่งออก
ซึ่งปลอดภาษีขาเข้าสำหรับวัตถุดิบของอุตสาหกรรมส่งออกนั้นๆ ด้วยซ้ำไป
นี่แสดงว่าการผลิตหลายอย่างของเรามีประสิทธิภาพสูง สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้

ทรัพยากรของประเทศมีจำกัด ไม่ว่าจะเป็นคน ทุน ที่ดิน หรือทรัพยากรธรรมชาติ เราจึงควรส่งเสริมเฉพาะการผลิตประเภทที่จะใช้ทรัพยากรเหล่านี้ได้อย่างประหยัด และได้ผลคุ้มค่าเท่านั้น นั่นคืออุตสาหกรรมที่ผลิตเพื่อส่งออก ไม่ใช่อุตสาหกรรมที่จะบังคับแต่คนไทยกันเองให้ต้องใช้ของเลวราคาแพง และการส่งเสริมนั้นก็ไม่มีอะไร ขอเพียงให้ทำลายอุปสรรคที่ได้ตั้งไว้ คือ กำแพงภาษีขาเข้า ซึ่งมีผลทางอ้อมทำให้ต้นทุนการผลิตสินค้าออกสูงขึ้นดังได้กล่าวแต่ต้น เท่านั้นเป็นพอ

ยังมีเรื่องโฉดเขลาที่ไม่น่าเป็นไปได้อีกข้อหนึ่ง ซึ่งผมอยากจะขอร้องให้คิดคำนึงกันให้มากๆ นั่นคือการตั้งกำแพงภาษีขาเข้าเพื่อคุ้มครองอุตสาหกรรมที่อ้างว่าตนเก่งกล้าจนสามารถส่งสินค้าของตนออกไปขายแข่งขันในตลาดต่างประเทศได้แล้ว เรื่องประเภทนี้ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์เป็นระยะๆ เรื่อยมาซึ่งทำให้ผมอดคิดไปในแง่อกุศลไม่ได้ว่าไม่ใครก็ใครในหน่วยราชการคงได้สวาปามเงินเก๊าเจี๊ยะกันเข้าไปบา

นตะไทจนทำให้เป็นโรคต้อเงินตาบอดมองไม่เห็นความจริงที่ว่า
ถ้าเขาเก่งกล้าสามารถขนาดออกไปแข่งขันนอกประเทศได้แล้ว สำมะหาอะไรกับตลาดในประเทศแท้ๆ จึงจะต้องการการคุ้มครองให้พ้นจากการแข่งขันกับสินค้าต่างประเทศ ?

เปล่าหรอกครับ กำแพงภาษีขาเข้านี้ไม่ใช่เพื่อคุ้มครองอุตสาหกรรมในประเทศ เพราะความสามารถของคนไทยนั้นเป็นที่รู้กันอยู่ว่ามิใช่ย่อย
แต่ร้องแรกแหกกระเชอให้ตั้งกำแพงภาษีก็เพราะขี้เกียจจะต้องใช้ความสามารถ (คือชอบเป็นเสือนอนกิน) ประการหนึ่ง และเพราะกลัวจะขูดรีดผู้บริโภคคนไทยด้วยกันเองไม่ได้มากๆ จะร่ำรวยช้าไปอีกประการหนึ่ง เท่านั้นเอง

5. ภาษีมูลค่าที่ดิน

ภาษีมูลค่าที่ดิน (Land-Value Tax) หรือภาษีมูลค่าทำเล (Site-Value Rate) หรือภาษีบำรุงท้องที่แบบซึ่งส่วนการปกครองท้องถิ่นของประเทศไทยเก็บอยู่ (โปรดดูตอนท้ายของบทที่ 4 ประกอบ) มีผลตรงกันข้ามกับภาษีอื่นๆ ที่กล่าวรวมๆ กันมาแล้ว จึงเรียกได้ว่าเป็นภาษีที่มีลักษณะสรรค์สร้าง (Constructive Tax)

วิธีการเก็บภาษีบำรุงท้องที่ของประเทศไทยในปัจจุบันยังไม่อาจจะเรียกอย่างเต็มปากได้ว่าเป็น Land Value Tax หรือภาษีที่เก็บตามส่วนกับมูลค่าหรือราคาที่ดิน (ซึ่งจะขอเรียกสั้นๆ ว่า “ภาษีที่ดิน” เป็นส่วนใหญ่) ทั้งนี้เพราะการประเมินราคาที่ดินยังค่อนข้างหยาบ ยังมีการให้หักลดหย่อนสำหรับที่ดินเพื่อการอยู่อาศัย เลี้ยงสัตว์หรือประกอบกสิกรรม และยังมีการยกเว้นสำหรับที่ดินซึ่งเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินแล้วอีกด้วย (ที่ถูกควรยกเว้นไม่เก็บภาษีโรงเรือน) ประการที่สำคัญก็คือ ภาษีบำรุงท้องที่ยังเก็บในอัตราที่ต่ำเหลือเกิน

อย่างไรก็ดี เราพอจะกล่าวรวมๆ กันไปถึงผลดีผลเสียของภาษีประเภทนี้ได้ดังนี้

1. **หลบเลี่ยงได้ยาก** เพราะที่ดินทุกแห่งซึ่งบุคคลถือกรรมสิทธิ์นั้นทางการมีโฉนดอยู่ การตีราคาก็มีหลักเกณฑ์พอสมควร เช่น พิจารณาจากความใกล้ไกลย่านชุมชน ถนนหนทาง แม่น้ำลำคลอง หรือการมีแร่ธาตุในที่
ดินนั้น

การที่เก็บภาษีบำรุงท้องที่ได้ไม่ทั่วถึงในปัจจุบันเป็นเพราะการละเลยของเจ้าพนักงานเองมากกว่า และการที่ประเมินราคาไม่ตรงความจริงก็เพราะทั้งทางการและประชาชนให้ความสนใจน้อย เนื่องจากปัจจุบันภาษีนี้เป็นเรื่องของส่วนท้องถิ่น ไม่ใช่ของรัฐบาลกลาง และเพราะอัตราที่เก็บยังต่ำมาก

หากเราถือเอาภาษีนี้เป็นรายได้สำคัญของรัฐ
ก็จำเป็นอยู่เองที่จะต้องจัดระบบการเก็บภาษีให้ทั่วถึงดีขึ้น
และการประเมินราคาก็จะต้องกระทำอย่างจริงจังตามหลักวิชา ซึ่งไม่ใช่เรื่องยาก เพราะคนธรรมดาก็ยังสามารถคิดได้ว่าที่ดินแห่งไหนควรมีราคาเท่าไร

2. **ไม่มีผลถ่วงการผลิต** เพราะไม่ได้เก็บจากการผลิตเศรษฐทรัพย์ การครอบครองเศรษฐทรัพย์ หรือรายได้จากการลงทุนลงแรงผลิต แต่เก็บจากการถือครองที่ดิน

ตรงกันข้าม การที่ไม่เก็บภาษีนี้หรือเก็บในอัตราที่ต่ำมากเช่นในปัจจุบัน กลับจะเป็นการถ่วงการผลิต เพราะทำให้มีการเก็งกำไรหรือคาดการณ์ว่าราคาที่ดินจะสูงขึ้นเรื่อยๆ ทำให้ซื้อที่ดินทิ้งกันไว้เฉยๆ จำนวนมากโดยไม่ได้ใช้ประโยชน์ (Unused) หรือใช้ประโยชน์จากที่ดินไม่เต็มที่

(Underused) แทนที่คนจะอยู่ในเมืองกันได้มากขึ้นกลับต้องออกไปอยู่ห่างไกลเมือง ที่ดินชานเมืองถูกซื้อทิ้งไว้ว่างๆ จำนวนมาก เรือกสวนไร่นาจึงลดเนื้อที่ลงไปและอยู่ห่างไกลเมืองออกไปอีก ผู้ที่คิดจะลงทุนตั้งโรงงานอุตสาหกรรมก็ประสบปัญหาที่ดินมีราคาแพง

ถ้าเก็บภาษีที่ดินสูงขึ้นจะเป็นการบังคับทางอ้อมให้เจ้าของต้องหาทางใช้ที่ดินให้เป็นประโยชน์ ถ้าใช้ประโยชน์เองไม่ได้ ก็จะต้องหาคนมาเช่าหรือจ้างคนมาทำงานในที่ดินนั้น มิฉะนั้นการเสียภาษีที่ดินไปก็เป็นการเสียเปล่า เปรียบเสมือนเช่าที่ดินของรัฐไว้โดยไม่ได้ทำประโยชน์ ก็จะต้องหาทางขายหรือสละสิทธิ์ถือครองไปให้แก่ผู้ที่สามารถเข้าทำประโยชน์ได้ แผ่นดินจะเสมือนถูกเปิดออกใหม่ ที่ดินจะได้รับการทำประโยชน์มากขึ้น ซึ่งก็คือเป็นการส่งเสริมการผลิต ส่งเสริมการลงทุน

3. **มีความยุติธรรม**

เพราะราคาที่ดินเป็นเครื่องวัดผลประโยชน์ที่เจ้าของที่ดินมีทางได้รับจากที่ดินนั้นๆ ประโยชน์นี้เกือบทั้งหมดมิใช่เจ้าของที่ดินแต่ละคนทำให้เกิดขึ้น แต่เป็นเพราะการมีอยู่ของชุมชน ความใกล้ไกลถนนหนทางและบริการสาธารณะซึ่งเป็นไปได้เพราะการมีอยู่ของชุมชน และเพราะกิจกรรมของรัฐซึ่งทำได้ก็โดยใช้ภาษีที่เก็บจากประชาชน

เป็นความผิดพลาดของรัฐบาลเองที่มิได้เก็บภาษีนี้มาแต่แรกเริ่ม ทำให้ราคาที่ดินสูงขึ้นๆ มีการซื้อขายกันในราคาแพง ถ้ายิ่งปล่อยไว้ต่อไปอีกก็จะเป็นความผิดพลาดมากขึ้นๆ (ราคาที่ดินคิดมาจากผลประโยชน์สุทธิซึ่งมีทางได้รับจากที่ดินนั้น ถ้าภาษีที่ดินสูงผลประโยชน์สุทธิจะลดลงสำหรับผู้ถือกรรมสิทธิ์ ทำให้ราคาที่ดินต่ำลงด้วย โปรดดูบทที่ 3 ข้อ 4 เรื่อง “ราคาที่ดินคิดจากค่าเช่า” ประกอบ)

4. **เป็นการลดความแตกต่างหรือช่องว่าง**ระหว่างคนรวยกับคนจนได้ทางหนึ่ง ด้วยวิธีการแบบสร้างสรรค์ มิใช่แบบทำลายล้างซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ผลประโยชน์ของคนรวยลดลงอย่างยุติธรรม แต่คนจนจะมีฐานะดีขึ้นโดยการที่รัฐสามารถลดภาษีอื่นๆ ซึ่งทำให้ของแพงลงได้ และถึงแม้หากภาษีอื่นๆ จะไม่ลดลง การผลิตก็จะมากขึ้นตามที่กล่าวในข้อ 2 ซึ่งหมายถึงมีความต้องการใช้แรงงานมากขึ้น การว่างงานจะลดต่ำลง ค่าแรงจะสูงขึ้น ในขณะเดียวกันเมื่อการผลิตมากขึ้น ของกินของใช้ก็จะไม่ขาดแคลน และมีราคาต่ำลง แม้แต่ราคาที่ดินและค่าเช่าที่ดินก็จะลดลง

5. **เป็นภาษีที่ผลักภาระมิได้**

(ข้อนี้จะกล่าวภายหลังเป็นอีกหัวข้อหนึ่งต่างหากในเรื่องปัญหาเกี่ยวเนื่องกับระบบภาษีที่ดิน บทที่ 7 ข้อ 3)

6. **ไม่สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมาก**ในการใช้ระบบภาษีนี้ เพราะหน่วยและเครื่องมือสำหรับประเมินราคามีอยู่พร้อมแล้ว เราอาศัยจากสิ่งที่ส่วนราชการได้ทำอยู่แล้วในขณะนี้นั่นเองเป็นส่วนใหญ่ เช่น การถ่ายภาพทางอากาศ การจำแนกประเภทที่ดิน เป็นต้น (โปรดดูบทที่ 7 ข้อ 6 ความยากง่ายในการประเมินราคาที่ดินให้ถูกต้อง) ในด้านการจัดเก็บนั้นขึ้นอยู่กับความเอาใจใส่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลเอง เพราะหลักฐานกรรมสิทธิ์ที่ดินแทบทุกผืนทางราชการมีอยู่ในมือแล้ว และเจ้าหน้าที่ก็มีอยู่แล้ว ทั้งนี้ไม่ต้องอาศัยความร่วมมือจากประชาชน ไม่ต้องมีการโฆษณาชักจูงใจหรือติดสินบน ไม่ต้องมีหน่วยสืบสวนปราบปราม ไม่ต้องซื้อเรือหรือเครื่องบินมาตรวจหาการลักลอบหนีภาษี ฯลฯ

โดยที่ภาษีต่างๆ (ยกเว้นภาษีที่ดิน) มีข้อเสียมากกว่าข้อดีดังที่ได้กล่าวมาแล้ว แต่รัฐก็จำเป็นต้องหารายได้เพื่อนำมาใช้ในกิจการต่างๆ อันเป็นสาธารณะ จึงจำต้องกระจายภาษีออกไปหลายๆ ทาง ตามวิธีการ “ถอนขนห่านไม่ให้ร้อง”

การจะมุ่งเก็บภาษีหนักไปทางใดทางเดียวไม่อาจกระทำได้เพราะจะก่อให้เกิดผลร้ายหรือทำให้ราษฎรเห็นความไม่ยุติธรรมของภาษีนั้นๆ ได้ชัดเจน แต่บัดนี้เมื่อเราได้ทราบถึงผลดีและความเป็นธรรมของภาษีที่ดินแล้ว เราก็ควรจะมุ่งเก็บภาษีที่ดินเป็นหลัก ส่วนภาษีอื่นๆ ควรถือเป็นการเพิ่มเติมเพียงเพื่อให้รัฐบาลมีรายได้พอจ่ายเท่านั้น การเก็บภาษีที่ดินนี้ถ้าจะให้ดีจริงก็ไม่ควรให้หักลดหย่อนแต่ควรคิดเก็บภาษีกันตามส่วนกับราคาที่ดินทั้งหมดของแต่ละคนเลยทีเดียว

เพราะการยอมให้หักลดหย่อนก็คือการปล่อยยอมให้เจ้าของที่ดินได้เปรียบเหนือประชาชนส่วนรวมต่อไปมากบ้างน้อยบ้าง ตามแต่ราคาของที่ดินซึ่งได้รับการหักลดหย่อน ทั้งยังจะทำให้รายได้ของรัฐจากภาษีที่ดินลดลงอย่างมากด้วย

6. ทำไมจึงไม่คิดเก็บภาษีจากทุนหรือผู้มีรายได้ดีอื่นๆ ?

มีหลายท่านยอมรับว่ารายได้ของเจ้าของที่ดินคือรายได้ซึ่งมิได้เกิดจากการลงทุนลงแรงจริง เป็นรายได้ซึ่งเกิดจากความเป็นเจ้าของสิ่งที่มนุษย์มิได้ลงทุนลงแรงสร้างขึ้นมาจริง แต่ในขณะเดียวกันเขาก็เห็นว่ามีรายได้อื่นๆ ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ เป็นรายได้จากการผูกขาดหรือจากโอกาสดีที่เกิดชั่วครั้งชั่วคราว โดยเจ้าของสิ่งนั้นๆ ไม่ได้ลงทุนลงแรงมากกว่าผู้อื่น แต่กลับได้รับผลตอบแทนสูงมาก เช่น นักร้อง นักแสดง หรือจิตรกรมีชื่อบางคน ผู้ซื้อหุ้นของบางบริษัท เจ้าของภาพเขียนที่เก่าแก่หายาก และผู้ประกอบอาชีพบางประเภทซึ่งขาดแคลนคน ทำให้มีรายได้สูง เช่น แพทย์และวิศวกร อีกประการหนึ่งทุนจำนวนมากก็ได้มาจากความเป็นเจ้าของที่ดิน

คำถามจึงเกิดขึ้นว่า ทำไมจึงไม่คิดเก็บภาษีจากทุนและผู้มีรายได้ดังกล่าวให้เหมือนกับที่คิดจะเก็บจากเจ้าของที่ดิน ?

คำตอบก็คือ สำหรับในเรื่องทุนเราไม่สามารถจะแยกได้ว่าทุนใดได้มาจากความเป็นเจ้าของที่ดิน ทุนใดได้มาจากการลงทุนลงแรง ดังนั้นถ้าเราเก็บภาษีจากทุนเหมือนๆ กันหมด ความไม่ยุติธรรมก็จะเกิดขึ้น มีสุภาษิตกล่าวไว้ว่า “ปล่อยคนผิด 10 คนเสียดีกว่าที่จะลงโทษผู้บริสุทธิ์เพียงคนเดียว” และผลเสียของการเก็บภาษีจากทุนก็มีอยู่ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว สำหรับรายได้อื่นๆ เทียบกับความเป็นเจ้าของที่ดินนั้น ประการแรกขอให้เข้าใจก่อนว่าเรามิได้เก็บภาษีจากรายได้ในการได้เป็นเจ้าของที่ดิน แต่เก็บจากการครอบครองที่ดินไม่ว่าเจ้าของจะมีรายได้จากที่ดินนั้นๆ หรือไม่ ประการที่ 2 ความแตกต่างกันระหว่างที่ดินกับสิ่งอื่นๆ ที่ดินเป็นสิ่งนอกตัวมนุษย์ มิได้เกิดจากแรงงานของผู้ใด แต่จำเป็นอย่างที่สุดต่อการอยู่อาศัยและการประกอบอาชีพของมนุษย์ ที่ดินเป็นสิ่งซึ่งชีวิตมนุษย์จะขาดเสียมิได้ การครอบครองที่ดินโดยคนส่วนหนึ่งจะทำให้คนอีกส่วนหนึ่งขาดที่อยู่ที่ทำกิน ส่วนสิ่งอื่นๆ อันเป็นเหตุให้เกิดรายได้ดีนั้น ถึงอย่างไรก็เป็นสิทธิอันชอบธรรมของบุคคลผู้นั้นหรือได้มาจากการลงทุนลงแรงหรือการกระทำของแต่ละบุคคล และการครอบครองสิ่งเหล่านี้ก็มิได้ไปขัดขวางการทำมาหากินโดยปกติของคนทั่วไปแต่อย่างใด (โปรดดูบทที่ 7 ข้อ 2 ในด้านความแตกต่างระหว่างการซื้อที่ดินกับการลงทุน)

มูลค่าของสิ่งของทั้งหลายย่อมขึ้นอยู่กับต้นทุนการผลิต แต่ที่ดินไม่มีต้นทุนการผลิต ความเป็นเจ้าของที่ดินนั้นถึงแม้คนรุ่นหลังๆ จะได้มาโดยการซื้อ ซึ่งก็คือการลงทุนลงแรงชนิดหนึ่ง แต่โดยต้นกำเนิดของมันแท้ๆ

ที่ดินมิได้เกิดจากการลงทุนลงแรงของมนุษย์เหมือนเศรษฐทรัพย์ทั้งหลาย
ถ้าสมมุติว่าท่านลงทุนซื้อสิ่งของที่ถูกขโมยมาโดยท่านไม่ทราบเลยว่าเป็นของโจร
แต่เมื่อความจริงปรากฏขึ้นภายหลัง ท่านคิดว่าเจ้าของเดิมไม่ควรจะได้รับสิ่งของของเขาคืนหรือ ?
ในทางศีลธรรมที่ดินก็มีลักษณะเช่นเดียวกับของโจรนั่นเอง และถ้าเราเก็บภาษีจากการครอบครองที่ดิน
ที่ดินจะทะลักออกมาเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมมากขึ้น แต่ถ้าเราเก็บภาษีจากการครอบครองสิ่งอื่นๆ
คนจะหยุดผลิตสิ่งนั้นๆ สิ่งของเหล่านั้นก็จะมีแต่น้อยไปหมดไป

อีกประการหนึ่งก็คือ การเก็งกำไรที่ดินจะทำให้การผลิตทั่วไปลดลง
แต่การเก็งกำไรในสินค้าอื่นๆ จะทำให้การผลิตสินค้านั้นๆ เพิ่มขึ้น ยกเว้นสินค้าที่มีลักษณะถูกผูกขาด เช่น น้ำมัน
แม้กระนั้นก็จะมีความพยายามที่จะผลิตสินค้าอื่นๆ ที่ใช้ทดแทนได้ขึ้น

ในส่วนที่จะคิดเก็บภาษีจากรายได้นั้น โปรดพลิกกลับไปดูในข้อ 3
เรื่องผลของการเก็บภาษีชนิดต่างๆ ว่ามีผลดีผลเสียอย่างไรด้วย